

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Máriáss Imre*

Cím: *Ahol Krecsányi volt a kapitány*

Forrás: *Budapesti Hírlap*

Bp

(Hely)

1936

(Idő)

XI

15

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Budai Színház

Idő

19

Személy

Helyszám

AHOL KRECSÁNYI VOLT A KAPITÁNY...

A *Budai Színház* felett meghúzták a lélekharangot. Elhatározta a város, hogy nem ír rá ki új pályázatot s a jelek szerint lebontatja.

Mindig fájdalmas egy színház halála. A lebontott színház helyére úgy tekintenek majd a budaiak, mint a családban annak a helyére, akinek számára már nem kell többé teríteni. Könnyek és mosolyok, boldog és borzongató idegremegések, kacajok és fojtott zokogások kihűlt helye lesz az a darabka föld, amely felett mennyi dráma és lelkot zsongító opera hősnői, hősei éltek.

Úgy belenőtt a *Budai Színház* Buda életébe, hogy ha most kioperálják onnan, a visszamaradó sebhely csak a születendő generáció arcáról fog eltűnni.

Bármily melankólikusan hangzik is ez az előljáró beszéd, a halálharang megkondításáért nem lehet a várost kárhóztatni, hiszen az enyészet, a pusztulás, az agónia és végül a halál mind nem az ő rovására írható. Sőt, azzal a talán inkább kárhóztatandó, mint dicsérendő tettel, hogy a Várszínház berendezését beleépítette a Budai Színházba, s az most elvész, mert nem lehet visszatelepíteni a Várba, injekciót adott a nagybeteg színháznak. A Budai Színház, a valódi Budai Színház, már meghalt 1914-ben s a halálharangot felette nem kisebb jelentőségű harangozó húzta meg, mint — a világháború.

Kitört a világháború, az együttes férfitagjait bevonultatták katonának, csukaszürkébe öltözött *Bánk bán*, *Cyrano* és a többi színpadi hős és Krecsányi Ignác, az igazgató, bezárta a színházat, azt mondta: *nyugalomba vonul*.

Kifosztott király

Aznap délben könnyei hulltak a pezsgős pohárba s egy kifosztott király ült pirosbársony trónusán. A papkölsejű Krecsányi ugyan a világ legigénytelenebb embere volt, télen fekete, nyáron szürke ferencjós-kában járt, csak azt az egy kedvtelését nem engedte el, hogy délben — bár egyedül — birsbarsony trónszerű széken ült az asztalhoz s ebéd után ezüsttálcaán a fehérkesztyűs livrés inas (kesztyű és livré volt a ruhatárban, nem került pénzbe) egy üveg pezsgőt szolgált fel az igazgató úrnak. Az igazgató úr fejedelmi mozdulattal egy pohárnyit megivott, rágyújtott egy trabukóra és füstfelhőjébe burkolózva, látszólag nem vette észre, hogy az inas az üveget szépen eldugaszolja és elteszi holnapra.

Igy ebédelt az egykori nyomdászlegény, akinek egyszerű indulása azonban csak jobban hangsúlyozza érdemét: ő volt az utolsó nagy magyar igazgató.

Ő jelentette a Budai Színház, az ő keze alatt virágzott a budai s a temesvári színház, ahonnan nagy nevek kerültek a fővárosi színpadok élére. A buda—emesvári társulat volt egyik rezervoárja a fővárosi színeszetnek. Innen került az Operaházba Maleczky Blanka, a valamikor napsugárnak becézett Kertész Dezső a Vigszínházba, Szegeő Endre a Belvárosi Színházba, később a Vigszínházba. Az ő társulatánál volt Tábory Emil, a híres rendező, Felhő Rózsi, a nagynevű szubrett, Kardos Géza, a későbbi debreceni színházigazgató.

Mindenki szerette Krecsányit, ő pedig rajongott a színészeiért. Hallgatag, mogorva beszédű öregúr, a mimózában is érzékenyebb volt s egyszer, mikor Szegeő Endre megtréfálta, úgy megsértődött, hogy többé be nem lépett az öltözőjébe, a színpadon pedig meg sem látta. Szegeő már régen megbánta ártatlan tréfáját, de Krecsányi még mindig haragudott.

Egyszer aztán Szegeő egy próbababút felöltöztetett fekete ferencjózsefba, magas mellénybe, megmintázta rajta Krecsányi maszkját, a fodrász Krecsányi-parókat tett a baba fejére, Szegeő Endre pedig egy cédulát akasztott a nyakába. A cédulára ezt írta:

— En nagyon szeretem Szegeő Endrét s adok neki 400 korona előleget.

És aznap este Krecsányi egy csomó bankjeggyel valamit mormolva, oldalbóbökte Szegeő Endrét. Így adta oda a 400 koronát.

És könnyeztek.

Jusson eszetekbe...

Amint ezekről az időkről Csakó Pállal, a Nemzeti Színház titkárával beszélgetünk, kiderül, hogy ma már úgy hat az egész, mint az egész távol kódébe vesző esemény.

Az emlékek azonban nemcsak színt, de realitást is kapnak, amikor előkerül egy megviselt kis album! Krecsányi Ignác szintársulatának búcsú-albuma. A világháború forgószeletől szertetőpött társulat búcsúja ez az album a közönségtől.

— Ti — írja Krecsányi Ignác az album előszavában, — akik majd valamikor ezt a könyvecskét forgatjátok, jusson eszetekbe, hogy volt egyszer Temesváron egy kisdud művészcsapat, amelynek ifja-öreg, apraja-nagyja szívének egész szeretetével, lelkének teljes lángolásával áldozott a magyar színművészetnek.

Az album első oldalán egy gyönyörű nő fényképét látjuk: Haller Irmaét. Amikor a Bob herceget játszotta, a lelkes diákok bejelentették, hogy este kifogják kocsijából a lovakat. Tekintettel arra, hogy a diákok által vont kocsit nem túlságosan gyors közlekedési eszköz, Haller Irma jónak látta elhozatni bundáját. Előadás után szobalányával elküldte a virágokat és a

koszorúkat a kocsiba s hogy a lány meg ne fázzék, ráadta kis télikabátját. Egetverő éljenzéssel ültették be a diákok a tiltakozó szobalányt a kocsiba. Csak másnap reggel került haza.

— Nem gyűhettem előbb, — mentegézőt, — Nem engedtek a diákok. Mostanáig ünnepeltek.

A valósággá vált gúny

Valamelyik operett jelmezében mosolyog felénk Bartók Etel, aki a színtanoda után a nagykanizsai zsindeyes színházba szerződött, de mikor meglátta a műsának szerfelett szerénv hálékát, nem akart

fellépni.

— Majd direkt neked építenek egy új közsínházat Pesten, — gúnyolódott a többivel együtt az igazgató. — Ép most olvasom, hogy Márkus Dezső telket kért a fővárostól egy új színház számára. Majd téged szerződlet oda.

És a síró-rívó Bartók Etelt Nagykamásról elvitte a pécsi direktor, onnan a nagyváradi, a nagyváraditól a temesvári s Temesvárról Márkus Dezső, a Népopera igazgatója; három évre kötötte le, évi 12. 13. 14 ezer koronával.

Fodor Ella, a társulat Tisza Ilonája, Clairje, Szegedy Rózája, Primerose Kissasszonya volt; Magas Béla, a drámai hős és Jákó Amália a drámai hősnő.

Kertész Dezső nem jáiszik operettben

Ez a csíkos nyakkendőjű, Adyra emlékeztető fiatalember Kertész Dezső. Temesvárról szerződttette őt Faludi Gábor, a Vígszínház igazgatója. A Kiskirály című Kálmán-darabra akarta szerződttetni, de Kertész Dezső még akkor többre becsülte a komoly drámát a léha operettnél. Ez volt 1914-ben s 1935-ben még mindig operettben láttuk. Greguss Margit volt a naíva és Cseh Iván, a Royal Orfeum népszerű Cseh Ivánja volt a táncoskomikus. És itt látjuk Koronkay Rózsit, Kardos Gézát is, aki kétszer nyert nagy összeget a sorsjegy- és így lett debreceni igazgató. Redőző Tábori Emil, aki elszédült a boldogságtól, amikor 1904-ben Sziklay Kornél Tarantella című bohózatáért 5 korona honordíriumot adott s azt hitte, hogy karrierjének legmagasabb csúcsára érkezett, amikor Ziehrer Der Schätzmeister című operettjének fordításáért 120 koronát kapott s pár évre rá az egyik fővárosi mulató évi 14 ezer korona gázsival szerződttette házi-szerzőnek. Kovács Vióra, Babits Vilma énekesnők, Lenkei Zoltán, Beczky Györgyné, majd Szeghő Endre képe következik.

A tragikus komika

Szeghő Endre volt egyike azoknak az uttörő színészeknek, akik a divatos szavaló és éneklő előadómód helyett a természetes beszédet választották. A kegyes, meggyerő külsejű Bánházy Teréz volt az anyaszínész nő s Mihályfy Julia a komika, akinek az életben idegfejlőrlő, tragikus élet jutott osztályrészül. Egyedül tartotta el nyolcvan esztendő s édesanyját és három gyermekét. Az egyiket tanítónőnek nevelte fel, a másodikat színésznőnek, a harmadikat a kereskedelmibe íratta. Raggel 3-kor kelt, varrt 9-ig, azután próbára szaladt, táncolt, ugrált, énekelt 2-ig, ebéd után megint nekiesett a varrógépnek, zakatoltatta 7-ig és azután rohant a színházba. Nagy postája volt: naponta hatnyolc levél s minden borítékban — fiataleim meghagyás. Ezek miatt zokogott mindig a színpalak mögött, egész addig, amíg az ügyelő rá nem kiáltott: Elmondták a végződöt.

Egy mozdulattal letörülte könnyeit, beugrott a színpadra s az első mozdulatára, az első szavára a közönség dőlt a nevetéstől.

Nem is komika volt ő — hősnő.

Itt látjuk fiatal képét Czákó Pálnak.

— Nagy drukokban voltam, mondja. — mikor Krecsányihoz mentem bemutatkozni. Az öreg csak a magasnövé s színészeket szerette, engem pedig az Isten olyannak teremtett, hogy lehettem volna nagyobb is. Jó magas belső sarkot tetettem a cipőmbé s úgy mentem hozzá bemutatkozni.

Itt találjuk a többi között Ternyei Lajost, mellette Virág Ferencet, a kitűnő komikust, aki a hitelezőtől egyszer úgy szabadult meg, hogy tejszínhabot vett a szájába és dühös morgások közepette megjáiszotta a veszettet.

Becsukódik az album, vele egy darab élet.

Lebontják a színházat és vele egy darab életet...

Máriáss Imre